

GRAFIKOS FRONTE KAŽKAS NAUJO?

Pastabos apie parodą „Grafika. Nuo piešinio iki šešėlio“ galerijoje Kairė–dešinė

Gal ir nebūčiau šįkart pajudinus plunksnos, jei ne aplinkybės, paskatinusios tai daryti: 1) pagirtina parodos vadyba, puiki reklama, išsamus koncepcijos išaiškinimas; 2) galimybė iš anksto susipažinti su visais pristatomais kūriniais; 3) novatoriškos intencijos.

Entuziastingos kuratorės bandė suburti kuo daugiau kuriančių menininkų, suintriguoti žiūrovus, iš naujo apmąstyti pačią grafikos sąvoką, išprovokuoti diskusiją „Kas YRA ir GALI BŪTI GRAFIKA šiandien naudojamų meno raiškos formų bei galimybių kontekste.“ Paroda sumanyta „kaip įvadas-tyrimas, kuriuo remiantis būtų galima formuluoti tolesnių apžvalginių parodų koncepciją“. Tikimasi, kad „iš kitų meno sričių ateinantys idėjiniai impulsai, plastiniai sprendimai gerąja prasme inspiruos grafikos kaitos procesus“.

Pabandyčiau sekti sumanytojų užmačiomis ir, pritaikiusi savąjį raktą, atrakinti jų sukonstruotą spynelę. Negalėčiau teigti, kad esu užklupta kokių nors „iš kojų verčiančių“ netikėtumų. Dauguma jų buvo „nuskausminti“ išsamios grafikos parodos „Dokumentika“ (2011, ŠMC) platybėse, po kurias gana išsamiai paklaidžiojau. Sutinku – tradicinis (?) estampas šiandien gal ir nebepajėgus patenkinti ambicijas tų šiuolaikinių menininkų, kurie žūtbut nori „versis per galvą“ (arba per kitų galvas). Gal išties jam vertėtų nuolankiai (manau, laikinai) paatostogauti, užleidžiant

vietą veržliam novatoriškumui? Žiūriu į jaunų žmonių minią, atlydėjusią savo kolegas, šeimos narius, draugus ir praeivius į sausakimšas galerijos „Kairė–dešinė“ erdves, ir jaučiu kosminį nesvarumą, kur visos žvaigždės, žvaigždutės ir kiti objektai (įskaitant neatpažįstamus) yra vienodai nepažįstami. Bet egzistuoja tame pačiame laike, kuris kol kas yra dar ir mano laikas, nors, akivaizdu, jau pasisavintas tų nepažinių veidų, kurių atspindžiai kalba nuo sienų *kita, kitokia* kalba ir *kitais* vaizdais. (Nors tikrosios dangaus žvaigždės, regis, byloja apie tą pačią – žmogaus – patirtį ir lemtį.) Taigi kaip šie naujųjų laikų žmonės mato pasaulį? Ar jie iš viso į jį žiūri, ar bent po jį pasižvalgo? Ar jiems svarbios jų patirtys? Trukdo jos ar padeda? O gal, kaip teigia viena iš dalyvių (pasivadynusi „madam“) – jie „tiesiog vengia problemų, todėl nesprenžia jų savo mene“?

Štai čia ir stabtelsiu. Nes reikia revizuoti visą meninę/asmeninę savo kelionę, kurioje aš, kaip ir daugelis mano kolegų, kažkada ne tik tapatinomės su tuo, ką darėme, bet tik tuo ir gyvenome, tuo mitome, užsigerdami menais ir (dažnai) nuo jų pasigėrę (ar prasigėrę)...

Vaizdas, šiandien išskleistas ant galerijos (ne tik šitos) sienų, byloja kiek kitoki būvį – neįpareigojančią būseną. Panašiai dienos ir valandos diktuoja rutininį ritualą – darbar atsikelsiu, išsivalysiu dantis, išgersiu kavos, kažką nupašysiu (išraižysiu, „sutversiu“), tada eisiu prie *facebook*,

parašysiu keletą komentarų, tada išgersiu proseką, kavos (ar sriubos), tada „pasikompinsiu“ vėl, vakare gal pasi-
mylėsiu (jeigu bus su ku).
Tokią šaržuotą asociaciją man padiktavo vieno iš dalyvių, pristatančio tris piešinius, jo žodžiais tariant, sudarytus iš „skylių“ ir „atliekų“, pasisakymas. Jie, tie piešiniai, suteikia autoriui neįprastumo ir laisvės, nes „dėl tingumo ir mažo noro nebeatsiranda atspaudai“. Bet – paradoksalu – pasirodo, kad tas tekstas pasalūniškai klaidinantis, nes kalba apie **Jono Čepo** darbus, kurie yra įtaigūs, ekspresyvūs, drąsūs, nors ir „ne pirmo šviežumo“. Jie neatrodo kaip fikcija arba – „pagirios“, kai iš ryto staiga atsimeni, kad esi įgijęs dailininko profesiją ir reikėtų pamankštinti ranką, kol ši nenutirpo ar nenudžiūvo, nes paimti kaltą ar raiziklį jau nebeužtenka nei dvasios, nei jėgos. Gaila, kad šio stipraus menininko medžio raizinius šiuokart tenka tik įsivaizduoti...

Kiti įdomūs autoriai – **Arūnė Ščiupokaitė** ir **Donatas Beniulis** yra supratę, kad „šandien vaizdus vartojame greitai“ ir „įspūdis, kurį palieka kūrinys, išlieka neilgam“... Stengtis neverta... Vis tiek prapulsis meninės informacijos

Žygėda JURGUTYTĖ. Metalinis origamis, arba Surūdijusi svajonė. Objektai. Metalo lakštai, lankstymas, virinimas, rūdinimas

vandenyne. Taigi jie ir nepersistengia – pateikia instaliacinį, tiesa, estetiškai puikiai „sustyguotą“ rinkinį mažmožių, iš kurių randasi grafikos (beje, tradicinės) atspaudai. O kas iš to? Na, savotiška edukacija. Proceso iliustracija.

Lauros Grybkauskaitės projektas taip ir vadinasi: PROCESAI. Savo aprašyme autorė lyg ir tradiciškai paverkšlena dėl grafikos nuvertėjimo, todėl yra pasiryžusi „įteisinti grafikos technikas šiuolaikiniame mene“, tačiau pati bando tą įteisinimą pademonstruoti ne koku nors stulbinančiu ofortu – mecotinta ar litografija, bet video-siužetu, deklaruojančiu giliaspaudės galimybes, žodžiu, pateikia „gamybinį“, beje, gerokai koduotą ir beveik nesuprantamą vaizdą, kurį įvardija kaip savo kūrybos objektą. (Tiesa, mažytis giliaspaudės atspaudas vis dėlto kukliai žvalgosi nuo sienos...)

Bandau kiek „atsimaišyti“. Bet **Mariaus Mindaugo Danio** piešinys „Šešėlių atspindžiai“ (demonstruojamas vienas iš pateiktų šešių) dar labiau klampina mane. Autorius sako tiesiai šviesiai: „Piešiu sau, kad pieštuko galimybės nuo 12H iki 12B atsiskleistų.“ Gerai. Bet ar užduotis (įskaitant ir „panelišką“ rutulėlių ir gėlyčių siužetą) nėra pernelyg sekli subrendusiam dailininkui? Juk už susipažinimą su pieštuko galimybėmis „atsiskaitoma“ kiekvienos meno mokyklos pirmuose kursuose...

Štai čia išnyra vis dar naudojamas *grafikos* terminas, kuris šioje parodoje kraštutinai liberaliai išsiplėtęs, bet šio tokio susikalbėjimo labui gal ir neprošal susitarti dėl ribų. Pavyzdžiui, **Žygedos Jurgutytės** „Metalinis origamis“ – origamio principu sukurtos „nesudėtingos metalo formos“, verčia gerokai suglumti. Geranoriškai žiūrint, kiekvienas daiktas – tušinukas ant stalo, akiniai ant nosies, batai prieškambarėje – yra savotiški objektai, gal net „grafiški“, nes apibrėžia kai kurias linijas ar erdvines dėmes konkrečioje situacijoje, bet kas tada yra dizainas?

Panašiai traktuočiau ir **Jūros Bardauskaitės** elementaraus grafinio dizaino principu pateiktas šilkografijas, kurios, būdamos visos šešios kartu, gal ir sudarytų klasikinę

(daug kartų matytą) kompoziciją, bet dabar, likusios tik dvi ir dar nuobodžiai juodos/baltos, niekaip nepateisina savo dalyvavimo pretenzingame projekte. Tą patį pasakyčiau ir apie **Evelinos Paukštytės** keraminius bareljefus.

Grafikos simptomų sunkoka apčiuopti ir „grynakraujėje“ **Domo Ignatavičiaus** instaliacijoje „Kasdienybės archeologija“, n-tąjį kartą baksnojančioje pirštu į vis dar madingą *Fluxus* stalčiukų ir dėžučių epopėją. Ir nors tame „stalčiuke“ tiek vizualiai, tiek konceptualiai apsigyvena

pakankamai intriguojanti idėja, vis tiek matai tik tą „stalčiuką“, ir nieko daugiau... Na, o videoprojektai apskritai kelia galvos skausmą (tai, aišku, mano bėda). Niekaip negaliu suvokti, kuo jie iš esmės skiriasi nuo mažo formato nūnai madingų tiesiog filmukų. Toks tad jausmas manęs neapleido ir stebint **Marijos Griniuk** „Uniformation I–II“. Na, taip. Tai šiek tiek video-, šiek tiek animacija, šiek tiek koliažas. Tas neapsisprendimas gal ir trukdo suvokti tiek turinį, tiek intencijas. Jei autorei svarbi ukrainiečių uniformų istorija, tai ar ne įtaigiau būtų ją papasakoti tiesiog paprasta dokumentine medžiaga?.. Beje, antroje video- dalyje ji tą gana kūrybingai ir bando padaryti.

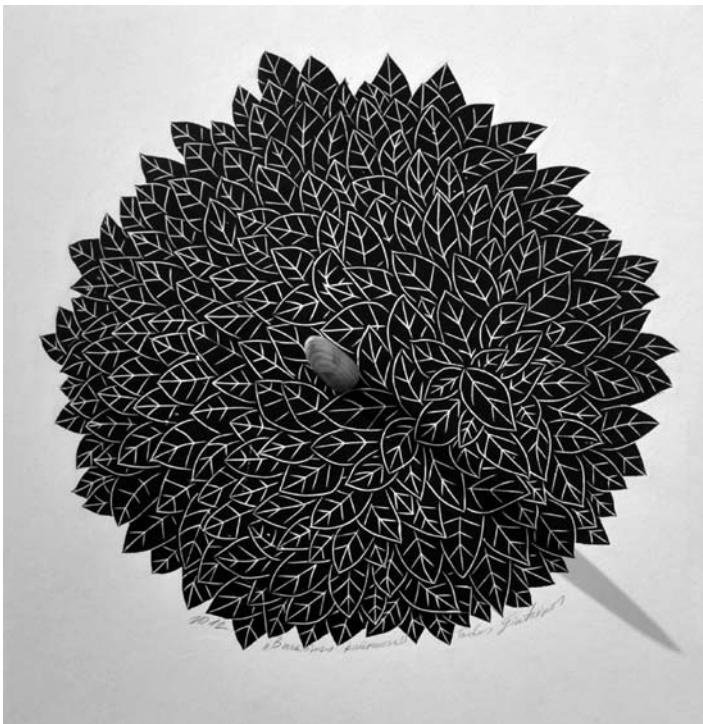
Kuratorės ieško įvairovės, ir šiuo požiūriu joms puikiai sekasi. Pavyzdžiui, eksponuojamas plaukas, kurį su didele pagarba įrėmino **Greta Vileikytė**. Galima klausti, kuo skiriasi įrėmintas plaukas ir kuo jis *grafiškesnis* už įrėmintas dryžuotas ar nėrinuotas kelnaites (kurios taip pat pretendavo patekti į parodą)?.. Aišku, skiriasi. Plaukas primena liniją. O juk linija yra (bent jau kažkada buvo) grafikos širdis, plaučiai, kepenys...

Renata VALČIK. Jos. Piešinys. Mišri technika

Bet vien gėrėtis plauko linijine jėga autorei pasirodė per mažai – ji sugalvojo istoriją, t. y. principą „surask dešimt skirtumų“, šalia „gyvo“ plauko eksponuodama jo skaitmeną. Simbolinis ir vizualinis plauko minimalizmas autorės valia sunaikinamas jo „išpreparavimu“. Šmaikštu. O kaip iš tikrųjų yra su linijomis, t. y. su piešiniu apskritai ir konkrečiai? Natūraliausiu, nors nelabai originaliu pavidalu jis atsiveria mišria technika ir gyvu išpūdžiu alsuojančioje **Renatos Valčik** serijoje „Jos“, žurnalistiniu tonu pasakojančioje autentiškas Rytų moterų istorijas. Profesionaliai žaisdama erdvėmis, juodos, baltos, pilkos ir dar pilkesnės spalvos niuansais, autorė nieko neužmiršta, bet nieko ir neatranda. Parodai tas išeina į naudą, nes šie „tvarkingi“ piešiniai atspaudai tiesiog sugrąžina malonų saugumo ir pastovumo jausmą, primindami profesionalumo sąvoką.

Kiek sumišau, pamačiusi **Dalios Juodakytės** ciklą „Olimpo puota“, su kuriuo jau buvau susidūrusi pernai, kai dirbau VDA Grafikos katedros bakalaurų darbų gynimo komisijoje. Tas ciklas ir tada atrodė, ir

Tadas GINDRĖNAS. Buratinas krūmuose. Linoraižinis, medis

dabar atrodo originalus, grafiškas, konceptualus. Suglumino tik faktas, kad į parodą nutarta priimti akademinį (taigi ne visai savarankišką) darbą, juolab kad toje peržiūroje būta ir daugiau stiprių kūrinių, iliustruojančių grafiškų rengimo gaires, adekvačias šios parodos koncepcijai.

„Nieko naujo“ ir nieko triukšmingo nedeklaruoja nei **Martynos Kašinskaitės** „Nerašyta kalba“ (beje, irgi bakalauro darbas), nei **Vandos Kovieraitės** „Žmonės ištirtais tuščiais pavidalais“. Abi kolekcijas vienija išbandytas, per visas pasaulio parodas ir katalogus žingsniuojantis triukas – daug kartų įvairiais pavidalais pakartotas siužetas galų gale būtinai paveiks jei ne emocijų, tai estetikos instinktus. Nesvarbu, ar naudojami (pirmu atveju) įspausti reljefiniai tautosakos motyvai, ar (antruoju) įvairūs išsibraikiusio žmogaus pavidalai. Abi kolekcijos „galėtų sustoti“ bet kurioje vietoje, nesvarbu, ar susidėtų iš 6, ar iš 36 „gabalų“. Daugžodžiavimas ta pačia tema patraukia efektu, bet neįtraukia gilyn, pasitenkinęs

horizontalumu. Meninės kokybės atžvilgiu lyginti tas kolekcijas būtų neteisinga – Vandos „transformuotus žmogaus pavidalus“, išsiliejusius atskiruose lakštuose, tiesiog smalsu stebėti (kartais ir nusistebinti), o Martyna, deja, susilieja su siena, beveik ja ir pavirsdama...

Jokių gilumų nesiekia ir **Tadas Gindrėnas**. Jo „Buratinui krūmuose“ „kiša koją“ dviprasmiškas demonstruojamo objekto vienišumas, beje, inspiruojantis cikliškumo ilgesį. Šiame vienetiniame kontekste jis skelbia neįpareigojančios išdaigos žinią, puikiai pritiksiančią kokiam nors bernvakario (ar mergvakario) paįvairinimui... Tiek. (O kas čia blogo?)

Kiek pagalvojus, išeina, kad kuratorių pagėdauta *polistilistika* iš viso nutrina ribas tarp raiškos priemonių, kas jau savaime yra senokai įsisąmoninta realybė, „cechinės“ eros pabaiga ir, sekant šia logika, būtų teisinga iš parodos pavadinimo išbraukti žodį GRAFIKA. Grafikos atspindžius liudytų nebent šalutiniai faktai: paroda surengta grafikos centre, autorės

oficialiai įgijusios grafikos specialybę. Tolesni apmąstymai jau vestų į menininkų parengimo klausimus, Dailininkų sąjungos struktūrų revoliucinius pokyčius. Bet šįkart dar nesiplėskime...

Vis dėlto tai nereiškia, kad primygtinai siūlau tuoj pat vėl grįžti prie estampo, juolab kad ir šioje ekspozicijoje galima rasti naujoviškų, išties „grafiškų“ sprendimų. Pavyzdžiui, kitaip, tiesiog **visai** kitaip *grafiškumą* suvokia ar jaučia parodos lyderė **Gintarė Radvilavičiūtė** „Judančiose lėlėse“. Žaismingi, išties *grafiški* vieliniai žmogeliai byloja ne tik apie originalią išmonę, bet ir apie raiškų piešimą erdvėje – kas bent kiek valdo piešinį, pripažins, kad Gintarė tą daro puikiai. Manychiau, kad ši kolekcija – viena iš projekto sėkmių, nepriekaištingai atitinkanti parodos idėją.

Sigitos Emilės Stankevičiūtės kompozicija „Nebijok savo šešėlio“ taip pat netikėta, – nė nekyla mintis prikišti autorei, kad jos pasirinkta medžiaga neatitinka *grafinės* raiškos. Tai, kad ši originali kolekcija ir atspausta, ir suvelta, įvelta, susiūta, išsiuvinėta, pa-

matai paskiausiai, nes poveikį daro ne priemonės, o žaismingas, netgi kiek tiesmukas parodos tematikos atliepimas, visai nesistengiant įvilkti to į kokį nors įmantrų „filosofinį“ paaiškinimą ar pa(si)teisinimą.

Beje, jei nebūtų tekstų, privalomai lydinčių kolekcijas, didžiosios dalies eksponatų visai nepavyktų „perskaityti“. Tokia tad yra šiuolaikinė meninė realybė, užantspauduota visagalės koncepcijos leitmotyvu.

Tuo grafika jau be jokių abejonių integravosi į visų nūdienos meninių raiškų kontekstą ir bent jau toje pozicijoje gali jaustis oriai. Šis reiškinys yra esminė nūdienos naujovė, nes „anais laikais“ (jaunimą privalau informuoti) bet koks savo meno aiškinimas (juolab idėjinis gynimas) buvo laikomas ne tik blogu tonu, bet tiesiog nedovanotina tuštybe, net arogancija. (Tą esu asmeniškai patyrusi.) „Aš nežinau, ką čia padariau... Tegū vertina žiūrovai...“ – buvo privaloma „gerai išauklėto“ menininko frazė.

Taigi, „iš principo“ principas *žinoti, ką ir kodėl darai*, be abejo, yra sveikintinas, nes susijęs su neginčytina menininko laisve ir pasirinkimu. Bet, manau, jis diskutuotinas kitu atžvilgiu. Mat, esu taip auklėta, o ir savo mokinius iki šiol taip auklėju, kad kiekvienai skirtingai meno sferai reikėtų atiduoti jos instrumentus: muzikams – muziką, literatams – žodį, dailininkams – vaizdą ir formą. Sugriovus šią aksiomą, kai kas sugriūva iš esmės. Mūsų karta bodėjosi prieš tai buvusiu „ilustratyvumu“, formomis ir vaizdais, tiesiogiai atpasakojančiais vieno-kią ar kitokią realybę, šlovinome abstrakcijos sugestyvumą, ieškodami giluminės vizualumo jėgos, kuriai paramstyti neberekėtų pastolių, o paaštrinti – pagardų.

Šiandien, kai meldžiamasi prie koncepcijų altoriaus, menininkas privalo *sugalvoti* idėją ir, tarsi nepasitikėdamas savaiminiu vaizdo poveikiu, iliustruoti jį „pagalbine doku-

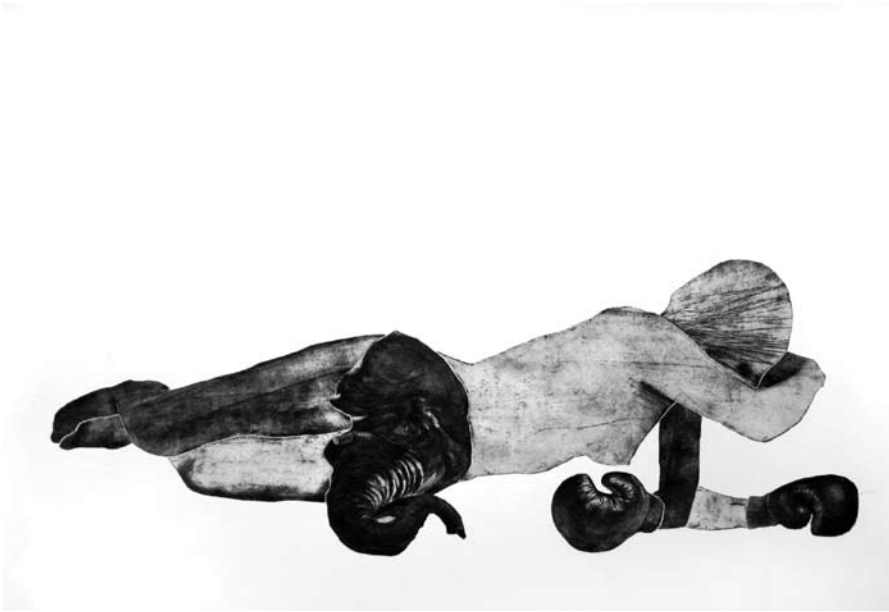
mentacija“. Taigi iliustratyvumas, pakeitęs rūbą, vėl grįžta į madą, tik dabar karaliauja *superego*, kurio karūnoje dažnai blizga pasaulio naujovių atliekos.

Gal žmogus, įnikęs į savo žaidimus–procesus tiesiog nė nebetapatina savęs su savimi? Apskritai nenori nei su kuo nors sutapti, nei juo labiau kuo nors tapti. Žaidžiančiam lyg ir nebetenka reikšmės rezultato aktualumas (o gal jo tiesiog bijoma?)...

Žiūrint iš „to kampo“, grynasis konceptualizmas (be tekstų) apskritai atrodo simpatiškesnis, net įtikinamesnis. Na, kad ir žinomo (neseniai pas mus viešėjusio) čeko Jiří’o Kovanos pasireiškimai, sąlygiškai vadintini performansais. Galima tiesiog stovėti išskėstomis rankomis centrinėje Prahos aikštėje, prisiklijuoti lifte, kuriuo lankytojai keliasi į parodos atidarymą, važiuoti eskalatoriumi, atsisukus priešinga kryptimi ir t. t. Tokių kūrinių nė nereikia matyti fizine prasme. Nereikia nė dokumentacijų. Tiesiog „matai“ juos savo vaizduotėje ir tai labiau jaudinantis faktas negu tų veiksmų išaiškinimas. Jų tiesiog nė nėra. Kaip kad apskritai neįmanoma paaikškinti juslingumo ar emocingumo, mano manymu, būtinųjų sąlygų kūriniui vadintis kūriniu.

Gintarė RADVILAVIČIŪTĖ. Judančios lėlės. Metalinė viela

Augustas BIDLAUSKAS. Gulinti. Ofortas, mecotinta, sausa adata

Beje, aptariamoje parodoje šie žodžiai vis dėlto pasigirsta keleto menininkų pasisakymuose (ir objektuose). **Augustas Bidlauskas**, pristatydamas du siužetus „Gulinti“ ir „Be pavadinimo“, pateikęs kelias įsimintinas, kiek bauginančias figūras (tarsi iškirptas laike ir erdvėje), klausia savęs: „Ar nėra gyvenime svarbiausia paliesti basom kojom žolę. Jusliškumas bunka, nes jo prasmė nesileidžia įrėminama žodžiais... Šie kūriniai, tai šio mūsų pačių sukurto bauginančio dūstančio, kuriančio, augančio ir nykstančio kratinio atspindys.“

Panašiai jaučiasi ir **Živilė Minkutė**. Jos „Emocinė upė“ – tai kasdienio jausminio peizažo, susidedančio iš emocinių impulsų, paieška... Emocija gali pakeisti viso peizažo koloritą... Taigi žiūrėdama į Živilės „kalvas, klonius ir miškelius“ iš tikrųjų matau upę. Kad ir kaip sudėtum „peizažo“ komponentus, ši upė plaukia, lydima keistų, trūkčiojančių garsų. Emocinė upė. Gal ji kiek susišaukia su neseniai eksponuota (ir mano aprašyta) Irenos Daukšaitės-Guobienės „gyvate“, bet kaip tik ši maloni aplinkybė sušvelnina įtampą, tradiciškai tvyrančią tarp skirtingų kartų menininkų. Tą labai konkrečiai atskleidė pačios Irenos D.–G. drąsa dalyvauti šioje jaunųjų fiestoje. Beje, tas faktas,

kad parodoje beveik nepasireiškė žinomi ir pripažinti vardai, vertas atskiro tyrimo.

Keista (net man pačiai), bet prie tų emocingesnių parodos pavidalų priskirčiau **Auksės** ir **Dariaus Petrulių** silikoninių lėlių spektaklį „Išplėšk sielą“ (Oscaro Wilde'o motyvais). Esu skeptiškai tas lėles įvertinusi, aptarinėdama parodą „Dokumentika“ ir labai džiaugiuosi, kad dabar galiu pati sau paprieštarauti. Keisti bauginantys silikoniniai (ar *psilikoniniai*) žmogeliukai veikia apšviestoje erdvėje toli gražu ne kaip originalūs patys savaime (kas irgi būtų malonu akiai), bet kaip tikro (?) gyvenimiško spektaklio dalyviai. Susiduriame su tokiais

mistiniais atributais kaip žvejys, mėnulis, naktis, ragana, širdis, kraujotakos sistema, siela... Ekraninis fonas peršviečia veiksmo dalyvius tiesiogine to žodžio prasme, švytėjimo gyslomis paliesdamas ir žiūrovų kraujotakos sistemą... Išradinga. Stebuklinga. Gražu.

Gražu žiūrėti ir į rusvus, iš tolo pastebimus **Lino Blažiūno** plotus. „Mėnesiena kregždės akimis“ pasakoja ne apie kregždę ir mėnesieną, bet apie autoriaus išrastą (ir jį „pagavusią“) kalio permanganato ir citrinos rūgšties sąveiką, kitimą laike konkretaus siužeto erdvėje. Kaip suprantu, tam pademonstruoti tiktų bet koks siužetas – ir lapė, ir kiškis, ir lokys. Paukštis – pats konkrečiausias ir „nekalčiausias“ atvejis, tinkamas bet kokiai interpretacijai, tą žino kiekvienas piešimo mokytojas, siūlantis pradinukams „išžiūrėti“ į nepakartojamas plunksnas. Maloniai nuteikiantis vaizdas savo paprastumu bent jau nedeklaruoja jokių filosofinių gelmių, o tiesiog kalba apie tai, kuo maloniai pasidalija – techninių galimybių patirtimi malonaus vaizdo perspektyvoje.

Apie technines (tik gerokai šiuolaikiškesnes) priemones tenka kalbėti ir kiekvieną kartą susidūrus su **Jūratės Rekevičiūtės** fenomenu. Man ji (personaliai) asocijuojasi su nežemiškai žemiška būtybe, kuri

įdomi pati savaime kaip objektas. Jai užtektų tiesiog būti arba žaisti savimi (maždaug taip, kaip ji „sužaidė“ savo performanse parodoje „Deklaracija“). Bet jai, akivaizdu, savęs pačios nepakanka, todėl įvairiuose pasirodymuose (įskaitant ir šį) Jūratė ieško savęs neaprepiamame „visagalio facebook“ kosmose, bandydama įgyvendinti iš esmės neįgyvendinamą projektą – „įrėminti šį laiką“. Kadangi, kaip ji teigia, „darbuose naudojami tikri vaizdai iš facebook“, kyla tam tikras įtarimas, kad jie gali bet kuriuo momentu tapti ir visai kitais, nors intencija nesikeičia... „Parašyti TIKRĄ LAIŠKĄ“, – apmaudžiai sudejuoja autorė, tačiau pati bando tą daryti dar kartą tiražuodama netikrumo ir laikinumo simbolius žudančioje realybėje... Tiesą sakant, intriguojantis dialogas su savimi...

Marijos Marcelionytės kūrybinių apraiškų paslaptis – emocijų ir racionalumo dvikova (arba *sunkiai įgyvendinama* jų bendrystė). Šį labai subjektyvų vertinimą ypač išprovokavo ciklas „Five unread books“. Pirmuoju įspūdžiu nusiviliu – ar tai... pajūrio kopos? Ne, pasirodo, „kupos“ – tai knygų puslapiai. Be to, tie „puslapiai“ ne monotipijos (tą galima pamatyti neatidžiu žvilgsniu). Tai fotografijos ir grafikos bičiulystė, pareikalavusi atkaklaus triūso, bandant prakalbinti estampinį popierių skysta fotoemulsija. Parodos kontekstui to beveik ir užtektų. Bet Marija nori, kad atspėtume jos inspiracijų šaltinį – jai reikia pasakojimo, įkvėpusio jos pastangas, ir tai švedų rašytojos Kirsty Logan tekstas (gaila, pateikiamas tik anglų kalba) apie penkias neperskaitytas knygas, kurios „kopų“, t. y. puslapių, pavidalu sklaidosi tarp standžių baltų rėmų. Sumanymas nėra paprastas. Tad ar pavyksta, ar ne? Kartais tai tampa viso gyvenimo klausimu...

Mano klaustukai čia ir užsisiklėndžia. Belieka reziumė: 1) paroda gaivi, „skersvėjiinga“; 2) kuratorių pastangos uždegančios, palaikytinos; 3) žiūrovai suintriguoti, „sumišę“, pikti; 4) autoriai (kaip ir priklauso) nelaimingi dėl kritikos ir neteisingai išdalytų prizų.

Na, o aš, savikritiškai apžvelgusi savąją apžvalgą, pasijutau kiek niūroka pedagogė, atvykusi į studentų peržiūrą. Tą inspiravo tiek man, tiek žiūrovams, tiek kuratorėms netikėtas faktas, kad parodos branduolį sudaro itin jaunos pajėgos, kurioms istoriškai

Auksė PETRULIENĖ ir Darius PETRULIS. Išplėšk sielą. Pagal O. Wilde'o pasaką „Žvejys ir jo siela“. Instaliacija. Silikono lėlių ekspozicija

priklauso eksperimentų, ieškojimų, esmių, prasmių, technologijų atradimo kelias. Pokytis – svarbiausias šio laikmečio bruožas, todėl pamatiniai dalykai dar ilgai snūduriuos tarsi embrionai, kol patirčių, pažinčių ir pripažinimų akistatose sulauks asmeninių pergalių arba jų bus sąmoningai atsisakyta. Manau, ir pačioms kuratorėms paroda pateikė naudingų siurprizų, kurie, norėčiau tuo tikėti (ir to linkėčiau), taps gairėmis naujiems jų projektams.

Taigi sveikinu neeilinio kultūros įvykio autorės – dvi galvotas grafikes Irmą Balakauskaitę ir Mariją Marcelionytę. Taip ir toliau darykime: organizuokime, rašykime, ginčykimės tarpusavyje, nes menotyrininkai užsiėmę disertacijomis. Būtų išties smagu sulaukti karštų diskusijų, net maišto. Tikiuosi, būsiu bent šiek tiek prie to prisidėjusi. ■